

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De quibusdam notandis circa 3. Decalogi præceptum, pro ratione
iudicandi ex eo de peccatis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

LIBER QVARTVS, ET TOTIVS OPERIS DECIMVS- NONVS.

DE SPECIALI RATIONE IVDICANDI DE PECCATIS, respectu habito ad tertium Decalogi præceptum.

PRÆFATIO.

RDINE plane pulcherrimo (inquit Concil. Coloniense in expositione huius præcepti) tria prima Decalogi præcepta, quæ ad Dei cultum pertinent, sese consequuntur. Primum enim præceptum format animum, deque interiori cultu instituit; & quia ex abundantia cordis os loquitur, merito ei subiungitur secundum, quod docet quomodo de Deo loqui oporteat: subsequitur vero tertium, Memento ut diem Sabbathi sanctifices, Exod. 20. tanquam amborum illorum absolutio: quo de omni alio exteriori cultu Deo præstando exhibendoque docemur. Idem habetur ex Catechismo iussu Concilii Tridentino: & ex D. Thom. 2. 2. quæst. 122. art. 4. ac Soto lib. 2. De iustitia & iure quæst. 4. art. 4. Ratio autem iudicandi de peccatis ex ipso tertio præcepto exigit, præter cetera de quibus inferius, notitiam nonnullorum, quæ circa illud notanda sunt in ipso iudicio de peccatis, quæ præmitteremus.

CAPVT I.

De quibusdam notandis circa tertium Decalogi præceptum, pro ratione iudicandi ex eo de peccatis.

SVMMARIVM.

- 1 Denomine Sabbathi, & sensu huius præcepti.
- 2 De eiusdem obligatione, quatenus ea cessat, & quatenus perseveret.
- 3 Ex Ecclesiæ tantum statuto, ea est pro die Dominico, sicut & pro reliquis diebus festis.
- 4 Quatenus possit Papa in ea dispensare, & consuetudo eam abrogare.
- 5 Explicatio dubii, An Episcopus possit dies festos abrogare.
- 6 Quatenus possit Episcopus festum instituire.
- 7 Quatenus consuetudo.
- 8 Quæ festa sint Sabbatho suspecta, certo assignari non potest.
- 9 Cuius festorum observatione, præcipitur modus ea observandi.
- 10 Quæ sine ea de quibus in ordine ad tertium præceptum Decalogi tractare oportet, ad iudicandum de peccatis.

Nu. 1.

IRCÀ hoc præceptum, notandum est primo, quod facit ad manifestationem sensus illius, nomen Sabbathi Hebraicum esse, Latine sonans requiem, seu cessationem: quo septimus hebdomadæ dies in veteri Testamento est appellatus, vel quia destinatus est in hominum requiem, ut citatur Concil. Colon. & Couar. lib. 4. variarum resolutionum cap. 19. num. 1. annotant: vel potius ut Catechismus iussu Concilii Tridentini editus tangit, quia die septimo Deus ab omni opere quod fecerat, requieuit; idem dies propterea diuino cultui consecratus est, iuxta illud Exod. 35. Septimus dies erit vobis sanctus, Sabbathum & requies Domini. Quod etiam D. Thomas non obscure significat loco cit. in quibus, in tertio præcepto Decalogi præcipi exteriorem cultum, ad representandum opus creationis mundi, à quo requieuisse dicitur Deus die septimo. Significant quoque illi, qui dicunt datum esse istud præceptum in memoriam beneficii creationis: quasi mundi princeps Deus, celebrem voluerit esse Sabbathi diem, tanquam totius mundi natalem. Sanctificare autem diem Sabbathi, quod id ipsum præceptum iniungit, est eum tanquam sanctum & Deo dicatum agno-

scere; itemque illum transigere cessando ab omni opere feruili ut habetur Exod. 20. vers. 9. & Leuit. 23. vers. 3. & Numerorum 18. vers. 25.

Sententia ergo præcepti huius ea est, ut iniungatur per ipsum exterior Dei cultus: siue, prout sub finem citari numeri primi habet Couar. corporalis requies & cessatio ab operibus feruilibus ad famulandum Deo: nempe ut liberi ab operibus profanis, mente Deo intenti, cultum illi exhibeamus. Quæ est quoque D. Thomæ doctrina in dicto art. 4. & Caietani ibidem in principio, atq; Soti loco memorato.

Notandum est secundo, præceptum hoc partim morale, partim ceremoniale esse: morale quidem, quæ ex parte statuit aliquod tempus esse cultui Dei præstendum, id enim spectat ad mores. Ceremoniale vero, quæ ex parte certum tempus definit ac præscribit eidem cultui impendendum. Ita post D. Thom. tum loco cit. tum 1. 2. quæst. 100. art. 3. ad 2. Sotus in eod. art. 4. & Couar. in seq. num. 2. Cum autem nunc ceremonialia veteris legis cessarent, sicut declarat Couar. in 1. var. resol. cap. 17. num. 1. (& probatur ex cap. 1. De purificatione post partum) fit ut hoc præceptum in lege gratiæ vim obtineat solum ex ea parte quæ morale est. Quare si hodie nulla esset alia lex, præter hanc Decalogi, etiam si oporteret in aliquo tempore vacare Deo: nullum tamen determinatum festum esset in præcepto, ipsaque obligatio vacandi Deo esset similis ei, quæ iure diuino incumbit nobis Deum orandi, cui tempus certum eodem iure præscriptum non est, ut tractat Nauar. De oratione cap. 1. 6. & 7.

Quod vero nunc certa tempora statuta sint, quæ festa dicimus, tribuendum est iuri Ecclesiastico, prout Nauar. in Enchir. cap. 13. in princip. expressit, plures alios in eadem sententiam referens, ut & Couar. in fine prius memorati cap. 19. Id quod non solum de aliis diebus qui in Ecclesia, vel ob Beatæ Virginitus aliorumque Sanctorum memoriam, vel ob alias causas solemniter celebrantur: sed etiam de die Dominica verum est, ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 4. cui consentit Nauar. loco cit. quamuis multi alij contradicant, quos refert Couar. in eodem cap. num. 6. Illud pro eis adferens, quod verissimum sit diem eum iam inde ab Apostolorum tempore fuisse diuino cultui consecratum. Ad cuius rationis solutionem dici potest cum Nauar. in cit. cap. 13. sub finem num. 1. in nouo Testamento (in quo cessauit præceptum ceremoniale de

Nu. 2.

Nu. 3.

sanctificatione Sabbathi) Apostolos autoritate sua, non autem lege diuina cepisse diem Dominicum obseruare: ac fidelibus vt idem facerent præcepisse.

Illud vero ex cap. Licet, De feriis quod pro eisdem maxime facere videtur, tam veteris quam noui Testamenti paginas, septimum diem quieti humanæ deputauisse: sic cum eodem Nauar. accipiendum est, vt non negetur quidem in nouo Testamento, sicut in veteri, vnum ex septem diebus consecratum esse diuino cultui: non concedatur tamen iure diuino, sed tantum Ecclesiastico, per auctoritatem Apostolicam esse consecratum. Neque enim præcepta omnia quæ sunt in nouo Testamento censenda esse de iure diuino, patet ex dato gentibus Actorum 15, de abstinentia se à sanguine & suffocato: quod videmus iam esse abrogatum. Cur vero Apostoli non eundem diem Sabbathi retinuerint ad vacandum Deo: sed eius loco elegerint diem Dominicum, qui primus erat post Sabbathum, poterit is qui vult (quia ad nostrum institutum parum facit) videre apud Concil. Colo. in expositione huius præcepti, & Couar. in memorato num. 6.

4. Notandum est tertio, congruenter dictis statui, quod et si Papa nequeat in hoc præcepto dispensare, quæ ex parte morale est, vt Couar. in præced. num. 5. habet per doctrinam D. Thom. 1. 2. quæst. 100. artic. 8. explicatam à Soto in 4. De iust. & iure, quæst. 3. artic. 8. Atamen quæ ex parte idem præceptum nunc habet certum tempus præscriptum, Papa ipse potest in eo dispensare: argumento Clem. Ne Romani, De elect. atque adeo de tali tempore aliquid detrahare, decernendo v.g. quod vsque ad meridiem tantum duret festum, vt ait Caiet. 2. 2. quæst. 122. artic. 4. col. 3. in medio. Itaque vt Sotus habet in eodem 4. lib. quæst. 4. artic. 4. circa 3. conclus. potest Ecclesia dies omnes festos vel tollere vel mutare: ita saltem vt factum teneat, quamuis Spiritus sanctus id, tanquam perniciosum, non permitteret fieri. Quod etiam Couar. in 4. variarum resolutionum cap. 19. num. 8. asserit, respectu quarundam festiuitatum, vt diei Dominicæ, Natalis domini, & aliarum quæ ab ineunte Ecclesia ceperunt.

Statui potest quoque ex dictis, consuetudinem valere plurimum ad abrogandos festos dies iam institutos. Cum enim iuris sint humani, vt prædiximus, poterit aduersus eos rationabilis, ac legitime præscripta consuetudo valere, iuxta textum in cap. finali, De consuetudine. Id quod expresse docent Caietan. loco cit. & in verbo Festos dies, cap. 2. ac Nauar. in Enchir. cap. decimotertio, numer. 5. vers. 9.

5. Notandum est quarto, dubium esse de Episcopo; vt ut possit dies festos abrogare. Cui satisfaciendo non posse quidem abrogare eos qui sunt instituti à Romano Pontifice, vel Concilio generali, aut totius Ecclesiæ vniuersali consuetudine, argumen. cap. Cum inferior, De maior. & obed. posse tamen abrogare diem festum institutum, vel à suo prædecessore, vel à consuetudine particulari suæ Diocesis.

6. Notandum est quinto, non dubitari, quin tum ab Episcopo, tum à prædicta consuetudine potuerit festum institui. Quoad Episcopum enim id constat ex cap. vltimo, De feriis, & ex cap. 1. De consecr. dist. 5. Quod intellige, iuxta idem cap. vltimum, dummodo cum clero & populo id ipsum faciat. De qua re Suarez latius, De religione tract. 2. lib. 2. cap. 11. à num. 4. pro qua commemorat Angelum in verbo Feria num. 5. Tabienam nu. 10. Syluestrum verbo Dominica num. 3. D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. §. 1. & Panormit. ad idem cap. vltimum num. 4. Aduerte vero quod hic in seq. num. 5. notat, populum contradicere non posse Episcopo, si is festum nouum præcipiat iusta de causa, qualis censetur quod Sanctus in cuius memoriam festi diem agi mandat, ortum duxerit ab illo loco.

Aduerte præterea, quia Summi Pontifices ad festorum institutionem pro tota Dei Ecclesia non procedunt sine causa rationabili, eaque diligenter discussa & examinata, ad illam non requiri populi approbationem & consensum, sicut requiritur ad institutionem factam ab Episcopo, qui non censetur in ea procedere cum tanta deliberatione & maturitate consilij, quin possit populo præiudica-

re, impediendo ipsius lucrum ex labore. Aduerte demum vt Episcopus possit de nouo præcipere diem festum alicuius Sancti, requirit vt idem Sanctus fuerit ab Ecclesia canonizatus: quod post glossam ad cap. 1. De consecr. dist. 3. verb. Festiuitates, notant D. Anton. ac Syluest. locis citatis. Et ratio est, quia Episcopus non potest Sanctos canonizare, prout Panormit. in cit. num. 4. habet per cap. 1. De reliquiis & veneratione Sanctorum: neque ad Sanctos qui non sunt canonizati potest dinigi oratio solemnis: qualis est quæ fit in Missa, alioq; officio diuino: siue quibus dies festi non celebrantur.

Iam quod spectat ad consuetudinem, dubium non est quin ea possit nouum festum inducere. Nam si festum iam institutum abrogare potest, non obstant lege contraria, poterit à fortiori instituire: cum id sit solum præter legem. Atque sic posse fieri concedit Nauar. in Enchir. cap. 13. num. 5. vers. 9. Et merito: quia consuetudo legitime præscripta, & ideo approbata à Prælo saltem tacite, vim habet legis, ex toto titulo de consuetudine: vnde fit vt ea possit non tantum consilium, sed etiam præceptum inducere, perinde atque alia quæuis lex iusta. Porro si consuetudo in hac re generalis fuerit, generaliter obseruanda erit, sin particularis, particulariter ex Syluest. in verbo Dominica num. 3. vers. 4. & D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. in principio. Nec enim consuetudo vnius ciuitatis, quamuis sit Romana obligat alias ciuitates: siquidem extra ea quæ ad fidem spectant, non tenentur sequi particulares illarum consuetudines, nisi ipsa Romana Ecclesia præcipiat: vt ab aliis Ecclesiis similiter obseruentur: quod notat Panorm. ad cap. 2. De feriis num. 1.

De eo quod Suarez satis late tractat in principio citati cap. 11. laicos non posse dies festos, de quibus nobis sermo est, instituire; idem legendus est, vt & de nonnullis particularibus festis quæ seruantur ex deuotione, aut particulari consuetudine hominum certi status. Satis enim est pro ordinaria praxi, Confessarium aduere: quia institutio festorum ad Dei cultum pertinet, & regimen fidelium: eam debere manare à potestate Ecclesiastica, ad tale regimen peculiariter ordinata: adeo vt nequeat laicus Princeps aut respub. sine auctoritate prælati Ecclesiastici instituire festum ad modum cultus religiosi: sed solum ad modum honoris politici: quo modo tam hæc quam ille præcipere potest actus religionis, perinde ac aliarum virtutum moralium: vt iustitiæ, temperantiæ, fortitudinis & reliquarum.

8. Notandum sexto, non posse certo definiti quæ festa præter diem Dominicum, designata sint ac Sabbatho suscepta in nouo Testamento. Quamuis enim determinata sint in iure festa aliqua, vt patet ex cap. 1. De consecr. distinct. 3. & ex cap. fin. De feriis & ex Clemen. Si Dominum, De reliquiis & veneratione, Sanctorum: traduntque Syluest. in verbo Dominica, num. 3. & D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. initio: aliqua tamen ex eis abrogata sunt per consuetudinem, & nonnulla alia plerisque in locis obseruantur; vt patet experientia. Quare vt recte Nauar. notat in Enchir. cap. 13. num. 5. & Caiet. in verbo Festos dies, cap. 2. in singulis regionibus illa festa obseruanda sunt, quæ lex aut synodalis constitutio recepta, & non abrogata, vel consuetudo præscripta, ibi præcipit obseruari. Præcipit, inquam, quia si solum ex deuotione festum aliquod ex longinqua consuetudine obseruetur, non erit peccatum id præmittere.

Atque his congruenter euenit, vt etiam si de iure communi festa celebranda sint à vespere in vespere, ex cap. 1. & 2. De feriis, notantque Nauar. in cit. cap. 13. num. quinto & Couar. in 4. var. resol. cap. 19. num. nono: nihilominus tamē passim fieri videmus vt à media nocte in mediam noctem, de consuetudine obseruentur. Cui consuetudini in hoc standum esse habetur ex cit. cap. 2. De feriis. Vbi Panorm. num. 1. tenet etiam standum esse consuetudini, si præscripta esset, quæ induceret vt festum inciperet à mane ipsius diei. Probatur: quia ius potest id statuire. Ergo & consuetudo. Item consuetudo potest festum tollere ex toto vt diximus. Ergo & ex parte diminuere; etiam inducendo

vt matutino tantummodo tempore seilicet teneatur. In hoc enim potest esse rationabilis causa: qualis est, vt vitentur peiora peccata, quæ sunt nonnullis, eo quod tunc temporis laborare non liceat. De qua re Caiet. 2.2. qu. 122. art. 4. col. 3. in medio.

9. Notandum est septimo, quod vt lex Ecclesiastica indixit certa ac determinata festa, in quibus Deo vacandum est, vt impleatur morale illud quod in hoc 3. Decalogi præcepto continebatur: sic etiam indixisse modum quo eadem seruari deberent: nimirum vt in eis abstinemus ab operibus seruilibus (sicut in veteri lege non eodem tamen rigore, vt post D. Thom. 2. 2. quæst. 122. artic. 4. ad 4. notat Nauar. in cit. cap. 13. num. secundo,) & ab alijs nonnullis: quæ quamuis seruilia non sint, nihilominus ius specialiter vetat ea in festis exerceri. Præterea vt Missa audiat.

Notandum est octauo, sicut in veteri lege per istud præceptum, prout morale, iniungebatur tantummodo exterior Dei cultus: ita & in noua lege non alium quam eundem ab Ecclesia præcipi fidelibus: quemadmodum Caietanus notat in eod. verbo Festos dies cap. 1. & ad memo. art. 4. in principio post D. Thomam ibidem: cui consentiunt Sorus lib. 2. de iust. & iure quæst. 4. art. 4. Couar. in 4. var. resol. cap. 19. num. 11. & alij, quorum nos sententiam secuti sumus, & confirmauimus in præced. lib. 14. cap. 9. Quamquam negandum non est quin Ecclesia obligando ad Missam audiendam, consequenter obliget ad actum internum deuotionis, quem talis auditio de se exigit.

Meminisse oportet vero, quod etiam si præcepto huic satisfaciatur, qui in die festo ab operibus seruilibus alijsque prohibitis abstinere & Missam audit: nihilominus debere quemque fidelium vt fini huius eiusdem præcepti se conformet, festum ipsum in diuinis laudibus, aut in lectione sacra insumere: prout notant tumidem Caietan. in fine cit. cap. primi, tum etiam D. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 7. §. 4. ac Syluest. verbo Dominica, numer. 8. ac Concil. Colon. & Catechismus iussu Concilij Trident. editus, in expositione huius præcepti. Quare si quis totam fere vel maiorem partem festi impendere t musicis instrumentis & alijs similibus alioquilitis, peccaret: non tamen mortaliter: vt ait Caiet. 2. 2. quæst. 122. art. 4. sub finem sexti casus: dummodo abstinere a prohibitis, & Missam audiat. Nec item mortaliter peccare si otiose vagaretur, tradunt D. Anton. in cit. §. 4. & Caiet. in fin. citati cap. primi, ac Nauar. in Enchir. cap. 13. num. 15.

10. Patet autem ex dictis rationem iudicandi de peccatis ex 3. Decalogi præcepto nobis propositam, requirere vt consequenter dicamus: tum de obligatione diebus festis assistendi Missæ sacrificio, in quo consistit primarius Dei cultus externus: tum de obligatione ipsidem diebus cessandi ab operibus seruilibus, nonnullisque alijs prohibitis: tum etiam de sacrilegio; vt de eo, ad quod tanquam species adsum genus, referuntur tam violatio ipsa temporis sacri, quam violationes tum rerum tum personarum tum etiam locorum sacrorum, dicarumve Deo ad cultum ipsius externum. De quibus dicendi suus quoque locus debetur in hoc libro.

Conuenienter etiam dici posset tum de obligatione confitendi sacramentaliter: tum de obligatione sumendi sacrosanctam Eucharistiam, quæ vtraque communis omnibus Christianis, determinata quoque est ab Ecclesia: & spectat ad externum Dei cultum: tum etiam de tribus generibus bonorum operum: ieiunio inquam, elemosyna & oratione tanquam sacrificijs iustitiæ, iuxta illud Psal. 4. *Sacrificate sacrificium iustitiæ*: quibus mactatur iniquitatis fomes triiceps concupiscentia: per ieiunium quidem, concupiscentia carnis, seu voluptatum carnalium: per elemosynam vero, concupiscentia oculorum, seu rerum mundanarum: per orationem denique superbia vitæ, seu propria voluntas. Verum quæ ad orationem ieiunium & elemosynam spectant iam tradita sunt in lib. 4. & quæ ad confessionem in libro 12. quæ vero spectant ad Eucharistiæ summptionem locum proprium habent in sequenti lib. 19. in quo agetur de ipsa Eucharistia. De personis autem

Deo lacris, quæ sunt Clerici & Religiosi, partim iam dictum est in præcedenti libro quoad Religiosos: partim dicetur in sequenti lib. 30. tract. 3. quoad Clericos qui Deo dicantur; ordinis susceptione. De locis sacris actum est in præcedenti lib. 14. cap. 6.

CAP. II.

De obligatione audiendi Missam in die festo.

SUMMARIUM.

- 11 Præceptum ecclesiasticum de audienda Missa.
- 12 Quid sit audire Missam.
- 13 Qui audiendo Missam distrahatur voluntarie, non satisfacit huic præcepto: sedus vero, qui involuntarie.
- 14 Preces obligatorie recitari possunt audiendo Missam ex obligatione: potest quoque sacramentalis confessio fieri: non debet tamen sine necessitate.
- 15 Qui obligentur Missam audire in die festo.
- 16 Impotentia & necessitas excusant ab audienda Missa in die festo.
- 17 Præceptum Superioris, aut consuetudo similiter excusant.
- 18 De bona fide excusante.
- 19 Auditio Missæ preferenda est auditioni predicationis, quæ alioquin curanda est solite.
- 20 Obligatio audiendi Missam est sub mortali. Illi vero satisficit audiendo vnicam, etiam in die Natalis Domini.
- 21 Quatenus adstringat existentem extra suam parochiam.
- 22 Quid tenendum sit de difficultate, An sit obligatio audiendi Missam in propria parochia.
- 23 Quid item de eo qui audit nesciens esse diem festum: aut qui ad Ecclesiam iuit alia de causa, quam audiendi Missam.
- 24 Cuius partis Missæ omisio sufficiat ad peccatum mortale contra hoc præceptum.
- 25 Plurium minorum partium omisio, potest vnam notabilem efficere, ad tale peccatum sufficientem.
- 26 Quomodo satisfiat huic præcepto, audiendo partes diuersarum Missarum.
- 27 Decentia tum interior tum exterior requisita Missam audiendo.
- 28 Septem partes distinguuntur in Missæ celebratione, & quid conueniat in singulis agere.
- 29 Dignitas Missæ ostenditur primo ex obligatione.
- 30 Secundo ex fine.
- 31 Tertio ex ijs quæ sunt ab ecclesia.
- 32 Quarto ex bonis quæ ea nobis adferunt.
- 33 Significatio instrumentorum, Missæ, & vestium Sacerdotalem.
- 34 Significatio ceremoniarum, & partium Missæ.

DE audienda Missa diebus festis præceptum datur De consecr. distinct. 1. cap. Missas: quod quamuis sit Concilij tantum provincialis, nempe Agathensis in Gallia, tantumque dici dominica, & secularium faciat mentionem: Ecclesia tamen vniuersalis (ex Sylu. Missa 2. quæst. 1.) illud recipit extendendo ad omnes dies festos, prout intelligitur ex cap. Vt Dominicus. De parochiis: atque tam ad Religiosos, quam ad seculares. Quæ de re Suarez plenius in opere de religione tract. 2. lib. 2. cap. 15. & in 3. partem D. Thomæ tomo 3. disput. 88. scilicet 4. Est autem præceptum partim diuinum, partim humanum: diuinum quidem iuxta illud prioris ad Corinth. cap. 11. mortem Domini annuntiabitur donec veniat: quo significatur omnes fideles obligari ad Deum aliquando, eo modo quo potest, colendum Missæ sacrificio: saltem ei assistendo ad recolendam memoriam passionis Christi per illius representationem, Christumque ipsum realiter in ea presentem, æterno Patri offerendum in remissionem peccatorum, & gratiarum actionem pro beneficijs acceptis. Humanum vero, quæ illius determinatio ad dies festos, tanquam tempus in quo ipsum fit implendum, est ab Ecclesia.